

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Stephani Balvzii Miscellaneorum Liber ... Hoc est,
Collectio Veterum monumentorum, quæ hactenus
latuerant in varijs codicibus ac bibliothecis**

Baluze, Etienne

Parisiis, 1680

Vita beati Geraldii Archiepiscopi Bracarenensis, auctore ejus discipulo
Bernaldo Archidiacono Bracarenensi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14718

VITA BEATI GERALDI
 Archiepiscopi Bracarenfis, auctore ejus disci-
 pulo Bernaldo Archidiacono Bracarenfi.

Cvpientes minùs eruditos ad fidei incrementa provehere, beati Geraldii Bracarenfis Archiepiscopi vitam & miracula quæ Deus omnipotens in ejus honore mundo hominibus exhibuit describere dignum duximus, quatinus ipsi tanti viri virtutibus auditis, ad eum imitandum zelo vitæ similis accendantur. Ad hoc autem explendum sancti spiritus opitulationem flagitamus, ut in hoc opere auctor sermonis dignetur adesse.

I. Beatus igitur Geraldus nobili prosapia ortus, Cadurcensis regionis oriundus fuit. Parentes verò ejus & nobilitate & seculari potestate non mediocriter pollebant; à quibus nimirum parentibus in cœnobio quod dicitur Moyfiacum Deo & sancto Petro puer parvulus oblatus est, ubi & regularem disciplinam didicit, & ordinem monasticum perfectè observavit. Beatus itaque Geraldus in ordine monastico constitutus, tanta virtute cœpit pollere quòd majores natu præclaræ sanctitatis ejus exemplum imitari cupiebant. Castitas enim, quæ angelis est socia, in eo præcipuè viguit. In gradu etiam humilitatis persistens, superbiam fastus & cetera vitia quæ homines infestare solent, à se omnino extirpavit. Quia verò divinæ scripturæ pabulo refici magnopere exoptabat, armarii in quo libri divini reponebantur custos factus est. in cujus officii obedientia annis multis perduravit. Tali quippe refectioe imbutus, fratribus in Capitulo fluentia prædicationum effundebat, & eos spiritali cibo jugiter reficiebat. Mûsicæ quoque, necnon etiam artis gramma-

M ij

tica scientia eruditus, in monasterio chorum, utpote bonus primicerius, doctissime regebat; & monachos minus eruditos tam in musica quàm etiam litterali disciplina diligenter edocebat. Et quia scientiæ donum & docendi gratiam omnipotens illi concesserat, Abbati & fratribus utile visum est ut beatus Geraldus monasterii cellas visitaret, & fratres ibi commorantes in sancta doctrina & in ordine sancto reformaret. Hæc de causa in urbe Tolosa ad quandam cœnobii Moysiæ obedientiam quæ sancta Maria deaurata nuncupatur, quæ est sita in ripa Garonæ, delegatus est: ubi religiosè vivendo, & monachis exemplum sanctitatis ostendendo, prolixo temporis moras contraxit.

II. Illo autem temporis discursu, dum tantus ibidem moraretur, Archiepiscopus venerabilis memoriæ Toletanus, domnus scilicet Bernardus, curiam Domini Papæ Urbani adivit, & in reditu, cognita sanctitatis ejus opinione, & quia ipse Archiepiscopus ejusdem ordinis erat, ut tantum virum in consortio suo habere posset, Abbatem Moysiæcensem & totum conventum precibus & supplicationibus multis attentius obsecravit. Postquam verò Archiepiscopus petitionis suæ compos exiit, cum gaudio non mediocri thesaurum pretiosum secum ducens, Toletum remeavit, & beato Geraldochorum Ecclesiæ Toletanæ regendum & Clericos edocendos commendavit. Qui nimirum in Ecclesiâ illa quasi lucerna lucens exiit, filios sibi commendatos edocendo enutrivit, scientia & religione eos instruxit, de virtute in virtutem eos instruendo ad altiora provexit. Licet ipse sub alia constellatione maneret, & aliorum hominum conversatione uteretur, in religionis tamen reverentia jugiter perseveravit, & à proposito regulari nullo modo potuit dimoveri.

III. Eo itaque tempore, dum beatus Geraldus Toletani Archiepiscopi & sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legati consortio fungeretur, Bracara metropolis quasi desolata absque Metropolitano existebat, & clerus Bracarensis omni consilio destitutus pastorem habere modis omnibus cupiebat; sed persona quæ tali cathedra digna existeret, in episcopatu Bracarensi reperiri non poterat. Coacti verò Pontificis necessitate Bracarenses, plures personas Domino Legato præsentarunt. Sed quia idoneæ minimè videbantur, repulsam passi sunt. Hoc autem divina dispensatione factum est ut ad electionem beati Geraldii hoc modo perveniretur. At verò beatus Geraldus hujus rei inscius, circa ordinis religionem operam dabat, Missarum sollemnia frequentabat, orationi vacabat, obedientiam sibi injunctam pro viribus adimplere satagebat, de tali honore adipiscendo nullatenus cogitabat.

IV. Postquam igitur beati Geraldii sanctitas ad aures Bracarensum pervenit, tam clerus quàm populus uno consensu, una intentione, uno eodémque animo, eum in Pontificem elegerunt. Sed antequam voti sui compotes extitissent, in conspectu Domini Legati infinitas preces proculdubio effunderunt. Indissolubili namque vinculo dilectionis Dominus Legatus eum amplectebatur, & tantum lumen à se nolebat removeri. Tandem verò Archiepiscopus Toletanus & sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legatus, tot & tantis precibus convictus, petitioni eorum acquievit, & beatum Geraldum in Episcopum apud sanctum Facundum consecravit, & eum cum Clericis & Abbatibus, qui ejus ordinationi interfuerunt, ad sedem Bracensem cum gaudio remisit. Cùmque urbem Bracensem ingrederetur, & situm loci barbarum & depopulatum ruinæque subjacentem videret, ingenti stupore attonitus, Deo gra-

tiasegit, qui ei locum in quo desudaret concesserat.

V. Bracarenfis namque Ecclesia absque pastore procuracione diutino tempore permanferat, & ideo per manus vicarii non bene pertractata, de amiffis nihil adquisierat, de poffeffis verò multa per incuriam amiferat. Populus etiam totius pontificatus, qui à procuratore fedis Bracarenfis fuerat corrigendus & docendus, in crimina multa sine aliquo cultu correctionis lapsus fuerat, in incestum fcilicet, in rapinam, in fornicationem, in furtum, in homicidia, in odium, & cetera criminum genera quæ homines ducunt ad mortem. Sicut enim agricola deferta loca fructifera reddere gestiens, primum extirpat quæ infructuofa funt, deinde terram excolit, postea seminat, tandem fructum metit, eodem modo beatus Geraldus facere sollicitus facinora hominum arguendo refecare non cessavit, vomere correctionis corda eorum attentius excoluit, verbum prædicationis in populo jugiter seminavit, ut de grege sibi commisso Deo fructum reddere poffet. Circa Ecclesiæ quoque ordinationem sollicitus, Clericos quos ibi reperit de ordine ecclesiastico perfectè edocuit, bonis ditavit, alios, quos dignos & idoneos cognovit, illis aggregavit, & ita pulcrum & optimum conventum in Ecclesia instituit. Insignia pontificalia multa ibi composuit, ornamenta alia plurima, scilicet calices argenteos, capas sericas, libros divinos, thuribula argentea, & cetera quæ minime erant ibidem adquisivit.

VI. Postquam autem sanctificationis doctrinam in clero & in populo sibi commisso aliquantulum propagavit, ad Ecclesiæ suæ dignitatem recuperandam operam dedit. Bracara enim per multa temporum curricula in ruina & destructione jacuerat, à tempore scilicet beati Fructuosi usque ad tempus venerabilis Petri Episcopi: qui quidem quia palleum

& privilegium à Papa Clemente accepit, ab Archiepiscopo Toletano & sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legato depositus est: cui post annos multos beatus Geraldus successit. Qua de re Bracara, quæ antiquitus fuerat metropolis, modernis temporibus propria fuit dignitate privata. Vt autem beatus Geraldus sedi Bracarenfi propriam dignitatem restitueret, Romam petiit; & à Domino Papa Paschali honorificè susceptus, palleum & privilegium & auctoritatem Ecclesiæ suæ inde apportavit. In Concilio enim Palentino, quod venerabilis Ricardus Cardinalis Romæ celebravit, Episcopis & Abbatibus & optimis Clericis Hispaniæ circumfidentibus, Romanum privilegium in auribus omnium recitatum est, & juxta tenorem ipsius privilegii Bracaræ metropolis suffraganei Pontifices venerabili Geraldo Bracarenfi Metropolitanò justitia dictante & Cardinali præcipiente obedientiam & reverentiam promiserunt, & eum per Bracarensem provinciam incedentem tamquam proprium Metropolitanum in propriis sedibus honorificè susceperunt, & ei deinceps reverentiam exhibuerunt.

VII. Beatus enim Geraldus, Ecclesia Bracarenfi in pristina dignitate reformata, ad tempus Bracarensem provinciam visitabat, Episcopos de sanctitate admonebat, conventus monachorum in sancto ordine monastico attentius informabat, Presbyteros per parochias constitutos de doctrina canonica diligenter instruebat, principes regionum ad pacem tenendam, ad justitiam exercendam vigilantius incitabat, verbum prædicationis plebibus effundere non cessabat. At verò in episcopatu proprio synodos frequentius celebrabat, plebis sibi commissæ vitia, Clericorum offensas, precibus humilitatis obsecrando, & zelo disciplinæ arguendo, viriliter rescindebat. Humiles diligebat, superbis resistebat, egenos

& epulis & indumentis assidue confovebat; hominibus in scelere perseverantibus & ad Deum converti nolentibus nunquam consentaneus, immo acerrimus existerat. Totus quippe divino servitio deditus, à bono opere nunquam otiosus esse voluit. Dedicaciones enim Ecclesiarum, ordinationes Clericorum, multiplices confirmationes populorum jugiter frequentabat, boni pastoris officium adimplere proculdubio satagebat. Media verò nocte ad matutinos semper surgere consueverat. Quibus nimirum recitatis, solus in Ecclesia remanebat, ubi non mediocres lacrymarum fluctus ante sanctum altare prostratus effundebat, incomprehensibiles quoque gemitus de sacratissimo suo pectore profundius anhelando emittebat, necnon etiam supernæ * patriæ visionem toto mentis effectu desiderans attingere, alta cordis suspiria trahebat; & ita sacris orationibus vacans, flexis genibus & cubitis usque ad solis ortum in oratorio perdurabat. Sanè circa curam accipitrum, aut circa venationem canum, sive circa ludos alearum nunquam operam dedit. In die enim divinæ lectioni, nocte verò orationi insistebat. In celebrationibus Missarum frequens semper studium adhibuit. Nam mundus corpore & spiritu ad corpus dominicum consecrandum cum ingenti devotione & cum magna lacrymarum effusione semper accedere consuevit, & tantum sacramentum, negligentia omni remota, spatiosè & religiosè semper curabat consummare. Certè & turpiloquium & scurrilitas & cetera stulliloquia, quæ ad vanitatem pertinent, ab ejus ore procul extiterunt. Institutionis autem sanctæ & bonitatis, non exemplum nequitia, sibi subditis ubique demonstravit. Operum namque merita à prædicatione minimè discrepabant. Virtutum autem sanctarum clypeo munitus, recto tramite semper incedere nitebatur, & per devia vi-

* patriæ

tiorum digressionem facere modis omnibus devitabat. Erat quippe ei præcipua humilitas, amplifica misericordia, mansuetudo pacifica, moderata abstinentia, splendida pudicitia, longanimis patientia, caritas in Deum & proximum flagrantissima; & ceteræ virtutes quæ ex his oriuntur semper ei assistebant.

VIII. Crimina verò quæ in clero aut in populo pullulare videbat, statim refecare festinabat. Verùm crimen illud quod incestus nuncupatur, qui in gente sibi commissa jam radices affixerat, summo nisu divellere anhelabat. Vnde beatus Geraldus inter ceteros quendam Militem, qui Egeas Pelagii vocabatur, qui quidem in incestu per multos annos permanserat, semel & bis ac tertio, utpote filium, diligenter admonuit, obsecravit, ut tantum scelus dimitteret, & pœnitentiam duceret. Miles verò incorrigibilis & duræ cervicis diabolo instigante existens, verba sancti viri attendere noluit; sed sanctæ correctionis contemptor, in proposito nefando persistere præsumpsit. Quocirca sicut putre membrum, quod aliquo medicamento sanari non potest, de corpore amputatur, ita Miles præfixus pœnitentiæ medicamentum suscipere nolens, gladio anathematis de corpore Ecclesiæ abscisus est. Accidit autem eo tempore ut ex præcepto Comitis Henrici, qui tunc Portugalensi terræ dominabatur, omnes proceres Portugalenses, & ille cum eis qui pro incestu excommunicatus fuerat, Vimaranas convenirent. Ad quod nimirum conventiculum, causa necessaria exigente, vir vitæ venerabilis accessit. Dum autem in Ecclesia Vimaransensi vir Dei Missam celebraret, Comite Henrico & uxore ejus venusta Regina scilicet Tharasia præsentibus, & cum eo maxima procerum multitudine assistente, prætaxatum excommunicatum in Ecclesia adesse cum ceteris recogno-

vit, statim se ab officio divino suspendens, in conspectu astantium proclamavit virum incestuosum, divinæ admonitionis contemptorem, à consortio fidelium jam sequestratum, Ecclesiæ uniri vel incorporari non debere. At verò ille diabolico instinctu afflatus, præsumptuosè agens, obstinatiùs cœpit insistere, & de Ecclesia egredi recusavit. Tandem tamen Comite præcipiente, & aliis eum impellentibus, extra Ecclesiam egressus est; ubi continuo à spiritu maligno, populo aspiciente, arreptus est. Deus autem, qui superbis resistit & humiles perfectè diligit, istius superbiam voluit contere, & ob reverentiam sancti viri hujusmodi miraculum in oculis astantium dignatus est exhibere, ut criminosus ille non periret, & alii tali ultione perterriti tantum seculus committere non auderent. Completo itaque Missæ officio dæmoniacus Miles suprâ memoratus misericordiam & pœnitentiam exoptulans ad pedes beati Geraldii prostratus cecidit, se à via veritatis errasse & diabolum magistrum habuisse recognoscens. Quem nimirum sanctæ matri Ecclesiæ homo Dei reconciliavit, & ei pœnitentiam de commissis discretè & sapienter injunxit, & erga eum valde misericorditer egit.

IX. Beatus igitur Geraldus, providus & prudens pastor, in agri sui cultura proficere gestiens, imbrem prædicationis plebibus irrigabat, zizaniâ cordibus hominum eradicare satagebat. Dum vero in tali ministerio studium exhiberet, & homines à criminibus detentos ad emendationem revocaret, duos regionum magnates contagio incestus similiter inhærentes, Pelagium scilicet Petri & Adefonsum Petri nominibus nuncupatos, in episcopatu reperit, quos quidem diligenti admonitione de conversione sapissime hortatus est. Cui cum obedienter & obnoxii pro correctionis beneficio esse deberent, con-

vitia plurima nonnullasque inhonestationes è contrario rependerunt. Venerabilis tamen Geraldus contumelias & opprobria sibi illata sub silentio præteriens, quatinus ipsi resipiscerent, & in facinore non persisterent, eos sæpius flagitavit. At verò illi magis magisque in dies obdurati, non solùm sancti viri monita contempserunt, verùm etiam aditum terræ suæ beato viro temerariè interdicendo clauserunt, & Clericos vel Abbates sub jure suo commorantes venerabili viro obtemperare vel obsequium impendere prohibuerunt. Ad cumulum etiam iniquitatis suæ alter eorum, Pelagius videlicet Petri, in virum Dei impudenter exarsit, multiplices blasphemias ei irreverenter objecit, falsum monachum, hypocritam, simoniacum eum appellans, & sanctitatem ejus unum gallum affirmans non valere. Vir equidem sanctus patientiæ innixus, in bono malum vincere volens, eos ad emendationem sine intermissione invitabat. Sed quia pertinaces in pravitate disciplinam recipere respuerunt, ab Ecclesia sequestrati, quasi ethnici & publicani reputati sunt. Omnipotens itaque, cujus judicia abyssus multa, qui iniquitates hominum in virga & in verberibus peccata visitat, horum contumaciæ arrogantiam ob beati viri reverentiam penitens voluit confundere. Divina enim dispensatione factum est quia isti iram domini sui, Comitis scilicet Henrici, & uxoris ejus venustæ Reginæ Tharasiæ incurrerunt, & universa quæ possederunt oppida, munitiones, hereditates, cunctasque gazas omnino amiserunt, atque ad tantam inopiam devenerunt quòd Pelagius Petri solus pedes cum filio suo parvulo & cum cane suo gallico Maurorum terram laboriosè appetierit. Alter verò, scilicet Adefonsus frater ejus, idem refugium denique requisivit. Iste nimirum in Christianos ulcisci cupiens, ingentem Saracenorum exercitum super

eos adduxit ; & bellum cum Christianis Sarracenis inierunt. in quo bello interfectus est. cuius corpus vultures & corvi in eremo comederunt. Pelagius autem Maurorum conversatione utens, exul & quasi captivus apud eos obiit. Certè huiusmodi ultiones à Deo fuisse factas pro sancti viri reverentia proculdubio reputamus.

X. Reverentissimus igitur Geraldus de virtute in virtutem ascendens, animabus hominum alimenta doctrinæ incessanter ministrabat, & quanto eum omnipotens apud homines per miraculorum ostensionem exaltabat, tanto magis se in conspectu divinæ majestatis humiliabat, & nec sibi nec viribus suis sed Deo omnipotenti magnalia quæ fiebant attribuebat. Dum itaque quodam in tempore pro consuetudine ad sedem Bracarensem veniret, & ad flumen quod Cadanum nuncupatur accederet, vadum in flumine non comparuit. Ergo exiguus lembus ad fluvium transeundum quæsitus, repertus est. Clientes verò prius cum supellectile sua lembum ingressi sunt. Flumine autem vento & fluctibus insurgentibus tumescente, lembus cœpit vehementer titubare ; & quia uno solo digito ab aqua distabat, infra se non modicos fluctus cœpit admittere. Rector autem lembi periculum sibi imminere cognoscens, in flumen prosiliit, & natando exivit. Pueris squadem sine remige remanentibus & jam periclitari incipientibus, necnon etiam virum Dei orationis adminiculum una voce deposcentibus, ipse vir Dei in ripa fluminis residens, rivulos lacrymarum fundendo, obnixè Deum deprecatus est ut misericordiam exhiberet & clientulos à periculo liberaret. Completa autem oratione, lembus quietè & suaviter usque ad tutum locum pervenit ; & ita precibus sancti viri naufragium imminens pueri evaserunt.

XI. Sanè virtutum insignia, non solùm in præ-

sentia sancti viri, Christo pro eo operante clarescebant, sed etiam eo absente multis in orationibus ejus fiduciam habentibus plurimæ virtutes ad eorum petitionem succurrebant. Contigit autem eo tempore ut Archidiaconus quidam nomine Mido cum quodam monacho de introitu cujusdam Ecclesiæ, quam à laica manu acceperat, altercationem haberet. Vnde monachus ille valde indignatus, more seculari in eum ulcisci cupiens, insidias ei molitus est. At verò Archidiaconus hujusmodi insidiarum incus, dum quadam die juxta affinitatem ipsius monachi equitando super mulam parvulam pigrè incedentem transfret, dno ex parte monachi insidiatores in equis cursoribus equitantes post Archidiaconum armati veloci cursu tendere cœperunt. Archidiaconus nimirum illos post se cursitare prospiciens, incertus quid agere deberet, beato viro & orationibus ejus se commendavit, & mulam calcaribus urgere cœpit; cui nimirum tanta cursus validudo continuo Deo volente adfuit quòd ipsa currendo veloces hostium equos superavit, quæ quidem nec antè nec deinceps in tanto cursu, quamvis stimulata, unquam potuit comprobari. Absentis igitur venerabilis viri confusus reverentia Archidiaconus ab insidiis hoc modo liberatus est.

XI. In eadem etiam regione quædam fuisse matrona nomine Tota perhibetur, quæ generoso sanguine orta, hereditatum copia & infinito censu affluenter abundabat; cujus nempe opulentia quidam magnatum Portugalsium valde invidentes, dedecus & detrimentum ejus moliebantur, ut facultates ejus aliquo modo adipisci valerent. Cum quodam igitur egredii Comitis Henrici villico de servili genere orto, Ordonio vocitato, æmuli illi consilium inierunt ut ipse eam raperet & cum ea matrimonium contraheret, quatinus ipsa

tali connubio defœdata honoris dignitatem amitteret. Prædictus itaque villicus pro consilio æmulorum matronam rapuit, magnum convivium celebravit, thalamum adoptavit, paratus nefas committere. At verò mulier nobilissima magis mortuam quam degere cupiens, nimia anxietate oppressa, quid faceret incerta, Deo & beato Geraldo integritatem corporis & animæ commendavit. In crepusculo autem noctis cubicularis suæ indumenta assumpsit, & ipsam pedisequam suis propriis ornamentis indutam in thoro maritali vice sui recubare præcepit. Ipsa verò vili habitu pediseque sumpto, in humero suo urnam deferens, & quasi ad fontem haurire aquam tendens, extra palatium egressa est. Deinde Christi & beati Geraldi subsidium obnixè deprecans, communem callem fugiendo devitavit, & in frutice cujusdam silvæ diutius latitavit. Ille quippe qui illicitas nuptias celebrare affectaverat, ad thalamum accedens, domina non reperta, spe gaudii sui frustratus est. Vnde villicus valde ad bilem commotus, circa exitus viarum, per devia montium, per frutices silvarum, plures cum canibus vigiles ad nobilem feminam investigandam undique adhibuit. Sed Deo miserante, & fiducia viri Dei ei succurrente, nulla potuit indagazione matrona reperiri. Tertia siquidem die hujusmodi quæstionis causa sedata, proba femina de silva pedetentim egrediens, per quendam Clericum propter silvam in quadam Ecclesia commorantem venerabili viro & captionem & evasionem suam significavit, supplicans vehementer ut de ea ducenda deinceps sollicitus esset. At verò vir Dei humanitatis & misericordiae non oblitus, optimis Archidiaconibus ad latibulum delegatis, eam ad sedem Bracarensem salvam & incolumem ducere prudenter molitus est. In præsentia igitur viri Dei matrona persistens, ei im-

menfas gratias egit, & quia in sanctitate ejus confisa periculum evaserat, in auribus omnium enarravit. Deinde beato viro & sedi Bracarenfi optimam hereditatem, quæ Nogariola vocitatur, contulit. Insuper etiam alia donaria, quæ altari beatæ Mariæ deserviunt, ei concessit, caritati & orationibus ejus se in perpetuum commendans.

XIII. Iste etiam villicus, villicationis suæ potentiam supra modum excedens, Ecclesias violare, Clericorum & Ecclesiarum res per violentiam auferre præsumebat. Vnde vir Dei valde molestus, eum ad emendationem sæpius advocavit. Ille verò tyrannidem & rapinam ubique exercere non desistens, cum viro Dei colloquium habere contempsit. Beatus autem Geraldus plenus humilitate & mansuetudine, sacrilegum illum à nequitia sua volens reuocare, ad castellum quod Lagenosa dicitur, ubi ipse erat, accessit, & per ardua loca incedens, penè usque ad supremam munitionem ascendit, cupiens nequissimum illum Deo reconciliare. At verò ille veteris serpentis veneno imbutus, in arce castelli arroganter residens, non solùm ad virum Dei descendere neglexit, sed etiam contumeliosa in sanctum Dei verba proferens, quod malè egerat emendare recusavit. Deus autem, qui unicuique secundùm opera sua retribuit, patientem in istum ultionem voluit exhibere. Nam inimici ejus in proximo tempore eum aggredientes in loco illo quo sanctus Dei ad locutionem ejus constiterat, & ad quem ille sacrilegus descendere neglexerat, ipsum turpiter interfecerunt.

XIV. Non solùm itaque venerabili viro absente virtutum insignia in ejus invocationem declarabantur, verùm etiam eo præsentem plura signorum magnalia in conspectu hominum ad ejus petitionem effulgebant. Illo etenim tempore dum vir Dei à se-

de Auriensi rediret & Bracaram tenderet, in riuo
quod Rivus calidus nuncupatur hospitatus est. Illi
nimirum luce secutura per locum difficilem qui Po-
tella hominis vocitatur transituro, hyemalis tem-
pesta & infinitæ pluxiæ inundatio exorta est: que
quidem toto noctis spatio pluere non cessavit, &
die sequenti integra magis augmentata perdura-
vit. De capella verò sua, ne tanta imbrum inun-
datione madefieret, homo Dei sollicitus, Do-
mino suo profundos gemitus pro hac causa effudit,
& Clericis eum comitantibus septem psalmos
orationem pro eodem negotio recitare præcepit.
Cùmque autem ad hospitium altera die perveniret,
Clerici qui duplici aut triplici indumento tegebantur,
nimborum impetu omnia transfundente, usque
ad interulas & usque ad femoralia penitus mada-
facti reperti sunt. Capella verò sola juxta votum
viri Dei ab omni prorsus humefactione immunita
proculdubio inventa est.

XV. Inter cetera verò vir Dei circa Ecclesia-
rum libertatem præcipuè invigilans, quorundam
relatu didicit unum regionis magnatem, Suarium
scilicet Menendi nuncupatum, quendam in quadam
Ecclesia Clericum absque Bracarenfis vicarii li-
centia intrusisse. Quo audito vir Dei principem
illum ad satisfactionem invitavit, eumque dilige-
ter edocuit ecclesiastica jura nec laica manu per-
tractari nec sanctuarium Dei à laicis hereditario
jure debere possideri. At verò ille cùm reatum suum
recognoscere & Prælo suo satisfacere debuisset,
ad rixam devenit, & verba veritatis non atten-
dens, cum justo viro causari & secularibus argu-
mentis ratiocinari diutiùs præsumpsit. Denique ipse
tyrannus nimia bile commotus, quasi causæ finem
imponere cupiens, sententiam protulit in hunc mo-
dum dicens. Vterque ego & vos Domino nostro
Iesù

Iesu Christo & gloriosæ virgini Mariæ preces fundamus quòd alter nostrum qui alii in hac causa injuriosus existit, ad finem præsentis anni vivus non pertingat. Quia verò frater, beatus vir inquit, evangelicæ doctrinæ disciplinam non attendis, & canonica sequi jussu contempnis, in providentia & in dispositione illius cujus in oratione tua mentionem fecisti, istud negotium pertractandum & judicandum committimus. His dictis, princeps suprâ memoratus recessit, & usque ad dimidium annum non pertingens, non in proprio, sed in alieno solo quasi vilis occubuit.

XVI. Sanè præter ista miraculorum dona beatorum virum spiritum prophetiæ in quibusdam habuisse cognovimus. Dum enim in cathedra pontificali vir Dei quadam die resideret, & causa necessaria exigente Colimbriensis Episcopus, ejusdem metropolis suffraganeus, venerabilis scilicet Mauricius, Bracaram adveniret, Bracarensis Ecclesiæ Præcentor, domnus videlicet Mido, viri Dei conspectui se præsentans, qualiter prædictum Pontificem suscipi juberet, ab eo requisivit. Cui pater venerandus, Istum, inquit, Episcopum Colimbriensem honorificè & cum venerabili processione suscipere debetis, quia eum in Dominum & Metropolitanum in Ecclesia Bracarensi post decessum meum proculdubio habebitis. Hoc autem quemadmodum à sancto viro prædictum est, in effectu rei constitit evenisse.

XVII. Omnia igitur virtutum insignia quæ Dominus noster Iesus Christus in vita beati Geraldii pro ejus reverentia & honore manifestè exhibuit, enarrare per singula non valemus, tædium auditoribus generare verentes. Per eum enim infinita populi multitudo ad Deum conversa est. Nonnulli in sanctitate & orationibus ejus confidentes, à periculis

imminentibus liberati sunt. Insuper plurimi prædicationem & doctrinam ejus deridentes, & in eum contumeliosè agentes, divina ultione percussi sunt. Clerici quoque castimoniam & ejus munditiæ vestigia sequentes, virginem castam se Christo exhibuerunt.

XVIII. Beatus itaque Geraldus terminum depositionis suæ jam appropinquare in spiritu prævidens, gentem incultam in montanis demorantem dignum duxit visitare, ut populus ille rudis, qui Pontificis prædicationem nequaquam audire consueverat, sanctificationis doctrinam & sacræ confirmationis inunctionem ab eo suscipere. Cupiebat enim omnes tam nobiles quàm ignobiles salvos fieri, & neminem per negligentiam sui volebat perire. Et ideo, licet ægritudinem in suo corpore jam esse sentiret, devoto tamen animo, remota omni desidia, rudes illos edocebat, ad cognitionem veritatis eos convertebat, Ecclesias inter abrupta montium constitutas dedicabat, confirmationes incultæ gentis tota die jejunus celebrabat, circa hujusmodi officium incessanter desudabat, in populo Dei ante obitum suum concupiscens fructificare. Viro autem Dei in grege sibi commisso hoc modo fructificante, ægritudo vehementer convalescens corpus ejus cœpit non mediocriter aggravare. Et licet ingenti onere infirmitatis beati viri caro premeretur, supra vires tamen enitens, Ecclesiam in loco qui Bornos dicitur constitutam, ad quam consecrandam ipse & infinitus populus convenerat, celebriter dedicavit, & congregatæ gentis inopinatam multitudinem, quamvis nimium fatigatus, expectans, sancti chrisomatis inunctione confirmavit.

XIX. Peracto autem utriusque sanctificationis officio, ægritudinis validudo cœpit supra modum augmentari; & jam exitus sui diem propè imminere.

agnoscens, thorum in quo ipse jacebat ad Ecclesiam ostium præcepit collocari, unde Missam & horas quæ in Ecclesia dicebantur liberè possit audire. Videns denique quia jam hora sui transitus instaret, Missam cum reverentia & humili devotione audivit, eucharistiam accepit, crucem argenteam cum crucifixo argenteo sibi jussit præsentari, & illi quem illa effigies repræsentabat cum ingenti cordis compunctione, cum magno gemitu, cum nimio fletu, se de multis accusando, transgressiones ordinis sui, si aliquando contigerint, coram astantibus confessus est. Deinde in cinere & cilicio corpus suum mandavit reponi, & Clericos jussit esse paratos, ut quando exhalaret, cum psalmis & hymnis animam ejus Deo commendarent.

XX. Dum verò ista agerentur, quidam Diaconus ejus febre acuta arreptus, gravissimè in illa ubi sanctus Dei jacebat mansione ægrotaverat: cujus spiritus quasi in extasi raptus, angelos Dei intuitus est diadema pretiosum inæstimabili gemmarum ornatu decoratum manibus suis deferentes, & in hæc verba eidem Diacono colloquentes. Ista corona quam, frater, intueris, manibus summi artificis est fabricata, & à Domino Iesu Christo ad beati Geraldii animam coronandam nobis ministrantibus huc est destinata. Cujus equidem animam tali diademe coronatam sequenti die cum summo tripudio portantes divinæ majestati præsentabimus, & cum illo cui in vita sua fideliter ministravit per infinita seculorum secula regnabit. Anima verò tua corpori suo ad vitam ducendam relinquetur. Sed ideo hujusmodi visio tibi revelatur ut tanti gaudii testimonium illis quibus patronus extitit sine dubio patefacias.

XXI. Diacono nempe visionem hujusmodi inveniente, Clerici qui ei assistebant transitum ejus

præstolantes, eum inconsideratè spiritum exhalare putaverunt, & statim corpus ejus terræ nudæ posuerunt. At verò ipse in cinere positus, quasi expergefactus, oculos aperuit, & eis in hæc verba locutus est. Quod putatis, nondum est factum. His dictis, in stratu suo iterum positus à Clericis circumstantibus, oculos suos avertit, & conversus ad parietem, vidit malignum angelum in conspectu suo astare. Cui, cunctis qui circumstabant audientibus, sic inquit. Insidiator pessime, & seductor maligne, ut quid huc advenisti? Vade, & procul hinc recede, quia in me partem non habebis. Statim ad hæc verba Sathan maledictus evanuit.

XXII. Postremò verò Diacono revelationem angelorum Dei quam viderat Clericis enarrante, ipsi de tanta visione plurimùm gavisi, secundùm dicta ipsius Diaconi transmigrationem viri Dei expectabant. Beatus autem Geraldus die ab angelis prædicta discipulos suos in unum convocavit, eis benedictionem adtribuit, Missam audivit, rursus communicavit, & sic migravit ad Christum. cujus spiritus cum beatis confessoribus in cælestibus regnat.

XXIII. Tanto igitur patrono orbatu Clerici, monachi, sanctimoniales, necnon laici senes, juvenes, virgines, pueri, & matronæ omnes æquanimitè ad exequias ejus confluentes, planctum magnum super eum fecerunt, orbitatis suæ defolationem lacrymando deplangentes. Discipuli verò ejus ad sedem Bracarensem corpus sanctum efferre cupientes, feretrum quo dignè & convenienter posset deferri composuerunt. Et quia maxima tantum montium quàm vallium inæqualitas difficultatem itineris ad corpus deferendum faciebat, quædam nobilis matrona Osenda nuncupata magnum suffragium hominum eis ministrans, usque ad flumen

quod dicitur Tamica cum sanctissimo corpore per-
 venit. Flumine quippe extra alveum decurrente,
 magna in eis orta est sollicitudo quomodo fere-
 trum cum glorioso corpore ultra flumen transdu-
 cere possent. Erat ibi quidam molendinus cujus
 de causa sepes quædam de sudibus & lapidibus
 composita per medium fluminis extendebatur, per
 quam scilicet unus homo solus & pedes vix securè
 poterat transneare. Qua videlicet reperta, matro-
 na præfixa in auribus omnium proclamavit hoc
 modo dicens. Carissimi fratres, omnes communi
 orationis consensu Dominum nostrum Iesum Chri-
 stum deprecemur quòd si patronus noster, venera-
 bilis scilicet Geraldus, sanctus Dei est, ut credimus,
 per istud sepis articulum meatus hodie sine læsione
 pervius nobis & feretro pateat. Oratione peracta,
 homines qui sanctum corpus deferebant, sine ali-
 qua offensione illud artum iter transierunt. Aliud
 etiam mirabile quod eis in ripa fluminis persisten-
 tibus accidit non silentio præterire iudicavimus. In
 exiguo namque liburno duo pueri fluvium illum
 transmeabant, sed gurgite ipsius fluvii tumescente
 & liburnum subvertente, pueri in flumen cecide-
 runt, qui cum impetu fluvii euntes procul inde
 profluxerunt. Hoc audito, omnes quicumque ad-
 fuerunt beati Geraldii pietatem deprecantes, inco-
 lumitatem puerorum summa devotione deposce-
 bant. At verò sancti confessoris misericordia sta-
 tim suffragante adolescentuli sani & incolumes pe-
 riculum evaserunt. Inde verò procedentes, ad se-
 dem metropolitanam cum thesauro pretiosissimo
 pervenerunt, ubi planctus non minimus à clero & à
 confluente populo iterum renovatus est. Sepulcrum
 autem idoneum ad corpus sanctum sepeliendum
 in urbe Bracarensi reperiri non potuit. Vnde Bra-
 carensibus opportunum visum est ut ipsi sepulcrum

marmoreum, quod alio in tempore de colina Tibianis translatum fuerat, requirere deberent. Tempore enim præterito, mortuo quodam magnate Potugalensi, Tibianenses monumentum in quo sepeliretur præ manibus non habentes, in colina ubi cimiterium Regum antiquitus fuerat fodientes, illud ad monasterium attulerunt; in quo videlicet magnus prædictus sepultus est. Sed quia in somniis in illo sepulcro ardere videbatur, de eodem ejectus, in alio humatus est, & ita usque ad obitum beati Geraldus sepulcrum illud vacuum permanserat. ad quod mirum tunc temporis transferendum plurima iugorum plurimum defudarunt, & plura plaustra fracta fuerunt. Ad illud verò modò reducendum unum solum iugum & plaustrum minùs validum proculdubio suffecerunt. Certè translatio sepulcri de Bracara ad Tibianas tunc difficilis & laboriosa fuisse perhibetur, quia ad virum criminofum & peccatorem sepeliendum deferebatur. Reportatio verò ipsius de Tibianis ad Bracaram sine aliqua vexatione levis & suavis profectò extitit, quia ad virum sanctum & iustum inhumandum reducebatur. In quo scilicet monumento insignibus pontificalibus egregiè indutus, positus est in Ecclesia beati Nicolai, quam ipse construxit, & quam festivè & celebriter dedicavit, requiescit.

XXIV. Ad cuius equidem sepulturam quidam Clericus, cuius nomen Sefgudus, dinoscitur venisse, qui quendam morbum quem medici fistulam vocant in crure suo multo tempore passus fuerat, & diversis herbarum medicaminibus adhibitis sanari non valebat. Morbus enim in crure jam plura fecerat foramina, & humores superflui ex eis jugiter emanabant, & homo affidua morbi comestione afflictus dolorem intolerabilem patiebatur. Vnde suffragium beati Geraldus obnixè deprecans, medelam

salutis ab eo devotius requirebat. Æger denique misericordia à sancto viro impetrata post temporis exiguum sanus factus est.

XXV. In territorio Bracarenſi erat quædam nobilis matrona quæ habebat filium qui à dæmonio vexabatur, quæ quidem ad ſepulcrum ejus cum humili devotione accedens, beati viri miſericordiam pro filio ſuo attentius exoravit, ibi diutiùs lacrymata eſt, filium glorioſo confeſſori repræſentans. Beatiffimus verò confeſſor pro conſuetudine ſinum pietatis aperiens, puerum ſanitati reſtituit.

XXVI. In Pannoniis autem quidam Clericus demorabatur, qui difficillimam ægri tudinem, quam medici cephalæam vocant, in capite ſuo patiebatur. Qua nimirum ægri tudine anno integro moleſtatus, nullo medicamine remedium inde habere valebat. Tandem ad beati confeſſoris ſepulcrum confugium faciens, ibi tota nocte pſalmos cum lacrymis & cum precibus recitavit. Media verò nocte, dum ipſe orationi inſiſteret, medelam ſalutis ei ſanctus Geraldus attribuit. Deinde Clericus Dei noſtri & beati Geraldii laudem ubique glorificans, ad locum ſuum ſanus & incolumis reverſus eſt.

XXVII. In urbe etiam Bracarenſi quædam dicitur mulier habitâſſe cujus filius parvulus dum piſces quadam die comederet, ariſta piſcis gutturi ejus adhæſit, & ita puerulus intolerabili dolore fatigatus nullo potuit medicinæ remedio mitigari. Mater verò ejus cauſam doloris ignorans, tempora fletus agebat. Quapropter ad ſepulturam ſancti Geraldii miſerabilis & gemebunda parvulum in ulnis deferens cucurrit; & plorans ibi tota nocte, tanto dolori remedium fieri poſtulabat. Ad lacrymas miſerabilis genitricis ſanctus Geraldus reſpiciens, quod puerulo in gutture adhæſerat dimovit, & dolorem penitus mitigavit. Noctē verò ſequenti genitrici puerulo reſtituit.

ruli in visione vir sanctus & gloriosus apparuit hoc modo dicens. Passio quæ filium tuum molestabat, te ignorante intolerabilis erat. Spina enim piscis guttur illius inhærendo occupaverat, quam quidem carnibus infixam virtute Domini nostri Iesu Christi opitulante divulsi. Mulier expergefata, gloriam omnipotentis magnificans, sancti Geraldii magnalia ubique celebravit.

XXVIII. In eadem quoque civitate erat quædam muliercula domum hospitem inhabitans, quæ inopinata agritudine superveniente omnibus membris contracta facta est. cuius etiam corpus tanta lepræ validudo occupavit quod carnes de corpore ejus frustatim cadebant. Ipsa verò ad beati Geraldii sepulcrum quodam vehiculo translata, vigiliis & obsecrationes infinitas ibi diutiùs est executâ. Ad ultimum sanctus Geraldus mulierculæ suspiria & compunctiones attendens, membrorum contractione distenta, ei gressum restituit, & eam lepra penitus emundavit. Quæ verò ad beatum confessorum pedibus alienis misericordiam requirere venerat, virtutis miraculum repræsentans, propriis vestigiis ad domicilium suum proculdubio est reversa.

XXIX. In villa autem quæ Concieria nominatur, quidam perhibetur homo fuisse cui in oculo apostema validum inolevit. Cum tanto enim tumore impetus apostematis jam ei insurrexerat quod oculus de capite penè egredi videbatur. Valde inarta dolore positus, sancti Geraldii adminiculum sine intermissione deposcebat. Cui beatus confessor solita pietate sanitatis medelam exhibuit. In pristina demum salute restitutus, ad locum gloriosi confessoris cum magna devotione accedens, quæ facultas suppeditavit sepulcro ejus obtulit, & immensas gratias agens, Dominum nostrum Iesum Christum & sanctum Geraldum, qui misericordiam ei exhibuerat, propensius glorificavit.

XXX. Inter duo verò flumina, scilicet inter Hominem & Cadavum, quædam mulier morabatur quæ per quatuor annos infirmitatem quam medici asma vocitant sustinuerat; quam nimirum asmatis effocatio jam ad tantum malum perduxerat quòd anhelandi officium vix implere valebat. Nullo igitur medicaminis suffragio remedium adipiscens, ad beatum confessorum accessit, tantæ passioni mitigationem fieri nocte dièque exoptulans. cujus quippe virtus eam in oratione assidua constitutam dignata est visitare. Namque ipsa prorsus ab ægritudine liberata & sanitati reddita beato Geraldo & se & virum suum & filios suos deinceps obsecuturos contradidit.

XXXI. In episcopatu quoque Bracarensi quædam dicitur femina fuisse quæ per unius anni spatium languerat, ab officio membrorum suorum destituta: quæ quidem in præsentia corporis sancti constituta, lacrymas innumeras effundendo, clementiam sancti Geraldi assidue deprecata est. cujus lacrymæ non frustra sunt proculdubio effusæ. Nam incolumitate corporis sui consecuta, hilaris & gaudens ad proprium locum est reversa.

XXXII. Quædam etiam puella maniaca ad sepulcrum ejusdem confessoris perducta fuisse memoratur, quæ anno integro per devia montium furibunda vagando inceserat. cui beatus Geraldus visibile exhibuit miraculum. Namque furore prætermisso, ipsa sancti Geraldi suffragio ad sanam redire mentem concessa est.

XXXIII. Clericus autem quidam Bracarensis, cujus nomen Honoricus, dum Hierosolyma navigio rediret, tempestas valida in mari exorta est. unde navigantes naufragium incurrere ilico metuerunt. Quapropter ipse Clericus valde pavefactus patronum suum, beatum scilicet Geraldum, attentius de-

poscere cœpit. cuius quidem sanctitatem circumfidentibus enarravit, eos ad eum in tanto periculo invocandum sic inflammando exhortans. Omnes itaque, jam maris naufragio incumbente, beati Geraldii opitulationem unanimiter petierunt. quorum quidem petitio à Deo exaudita est. Nam pro beati Geraldii reverentia magna repente tranquillitas eius à Christo facta est. Ad portum namque salutis sine detrimento pervenerunt.

XXXIV. Sanè quidam monachus, Pelagius nuncupatus, qui beato Geraldo viventi sedulus comes extitit, dum quadam die de actione obedientiali rediret, ad flumen Cadavum accessit, sed transire nequivit. In altera nimirum partæ ripæ, nullo homine existente, lembus exiguus consistebat. Pelagius verò monachus undique circumspiciens, & quærens qui sibi ministraret & lembum adduceret, nullum transeundi consilium potuit reperire. Quia verò festivæ diei, qui in sede metropolitana erat celebrandus, interesse satagebat, animum ejus angustia transeundi vehementiùs momordit. Ad ultimum valde gemens, & suspirans, domini sui, beati videlicet Geraldii, consuetæ misericordiæ consolationem, ne solemnitatis officio careret, medullitus postulavit. Ad hæc verba, quod est mirabile dictu, lembus per se solus sine aliquo ductore à ripa dilapsus medium fluminis alveum sulcando usque ad Pelagium monachum in altera ripa existentem proculdubio pervenit. Nec mirum; quia qui dæmoniacos curabat & ægros sanabat, ad lignum per aquam transducendum profectò compos potuit esse. Pelagius itaque monachus cum tanto virtutis miraculo flumen transmeavit, & quid & qualiter sibi contigerat sodalibus Bracarensis enarravit.

XXXVI. Quidam autem homo morabatur in villa quæ Siccaria nuncupatur, qui habebat filium

ab aurium, oculorum, manuum, & pedum officio destitutum. Hic nimirum ad pedes beati confessoris presentatus, immobilis quasi truncus ibi permansit, assuetæ clementiæ præstolans auxilium. Nec mora, libertas membris reddita est; & membrorum usus officio, virtutis manifestæ testimonium ostendens, ad propria absque vehiculo reversus est.

XXXVII. Ego verò Bernaldus natione Gallicus ad partes Bracarensum à beato Geraldo ductus, & ab eodem ad archidiaconatus apicem in Ecclesia Bracarensi promotus, quod mihi mirè accidit in commune volo deducere. Artificio namque medicaminis humorum superfluitates opportunitate temporis exigente detrahare consueveram; sed obsequio egregiæ Reginæ Tharasiæ, cui ad tempus serviebam, occupatus usum medicinæ pro consuetudine implere nequivi. Vnde humores extra cursum naturæ defluentes, in gutture modo apostematis collectionem adunarunt. Quod nimirum apostema usque adeo crevit quòd mihi anhelitus penè interclusus est. Esca enim & potus præ nimia angustia per hisophagum transglutiri nequibant. Tanta suffocatione coartatus loquelam amiseram. Multis & diversis medicaminibus adhibitis tantum apostematis malum dimovere tentavi. Duritia tandem tantæ collectionis invalescente, me colla neci dare penitus existimavi. Pecuniarum facultates Clericis, monachis, pauperibus distribui, jam de vita corporali desperatus. Ad ultimum verò patrocini quod sanctus Geraldus oppressis & infirmis facere consueverat reminiscens, ad sepulcrum ejus, quamvis corpore debilitatus, cucurri, & diutiùs ibi lacrymatus sum. inter quas lacrymas verba in hunc modum protuli dicens. O beate & sanctissime confessor Geralde, ad memoriam quæso reducas quia ad hujus regionis climata me quondam perduxisti,

& me in Clericum sublimasti, atque Ecclesiæ Bracarenſi me mancipare præcepisti. Pro tua igitur jussione Ecclesiæ Bracarenſis qualiscunque coadjutor procuracionem ejus pro scire & pro viribus meis utcunque sustentavi. Locum tuæ sepultura relinquere non præsumpsi, opitulationis tuæ confidentiæ vehementer innixus. Nunc autem gravissima ægritudine molestatus, quasi exul & advena in alieno cespite mori compellor. Tuam igitur clementiam suppliciter depono quatinus apud Dominum tuum Iesum Christum, cui fidele & legitimum exhibuisti servitium, medelam salutis mihi impetres, ut restituta sanitate deinceps dignam sine laborum vitam valeam ducere, ipso eodem juvante sine cuius gratia nemo veram salutem adipiscitur. Sæpe hanc orationem replicando, in Ecclesia beati Nicolai ante sepulcrum ejus vigiliis tota nocte perduxi. Mane autem facto domum repetens, ad statum meum reversus sum, beati confessoris virtute me comitantes. Nam tussicula me repente invasit, & ex insperato gutturis apostema crepuit, & ita Dei omnipotentis & beati Geraldi gratia imminens mortis periculum evasi.

XXXVIII. Copia ergo signorum quæ à beato confessore facta sunt me minus sufficientem ad proficendum per singula reddidit, cum etiam præ multitudine scire, necdum illa scribere, nequiverim. Cuiuscunque enim in Bracarenſi episcopio demoranti ægritudinis molestia in corpore imminet, si ad sepulcrum ejus properat, statim doloris remedium proculdubio sentit. Alij verò longè distantes, & pro magno objectu terrarum gloriosi corporis præsentiam adire non valentes, si aliqua corporis passione fuerint molestati, pro sola sancti Geraldi invocacione sanitatis medelam consequuntur. Plures etiam in mari navigantes, si quando eis tempestas oriatur,

sanctitatis ejus nomen unanimiter invocantes, tranquillitatem securi sine mora suscipiant. In Ecclesia autem beati Nicolai, in qua sanctissimum corpus ejus requiescit, plurimæ cereæ effigies ante sepulchrum ejus dependentes, quas scilicet qui infirmantur illuc transmittant, argumentum tanti patroni sanctitatis visibile profectio ostendunt. Quicumque enim capitis aut ceterorum membrorum molestiam patitur, ad instar membri dolentis imaginem de cera compositam illuc dirigit, & statim sanitatem sine dilatione consequitur. Omnes itaque qui diversorum criminum vulneribus sauciati jacemus, hujus beati confessoris propitiationem medullitus deposcamus, quatinus ipso mediante & intercedente perfectam nancisci salutem valeamus à Domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & spiritu sancto vivit & regnat per omnia secula seculorum.

*INCIPIT TRACTATUS DE
conversione Pontij de Larazio, & exordij
Salvaniensis monasterij vera narratio. Au-
ctore Hugone Francigena monacho ejusdem
monasterij.*

IN nomine sanctæ & individuae Trinitatis unius
veræ & summæ sempiternæque & ineffabilis dei-
tatis patris & filij & spiritus sancti. Ego frater
Hugo omnium minimus monachorum pro capacita-
te sensus mei & ingenij modulo qualicumque stili
officio referre curavi monasterij nostri, videlicet
Salvaniensis cænobij, prima principia, & quasi in-
fantia ipsius prima cunabula ad memoriam studui
revocare, qualiterque cura cælestis gratiæ, velut
bonæ nutricis studio diligentiaque, in virile robur
excreverit, & in ipsum statum, quem modò habere